

UZASADNIENIE

Powodowi M. F. (1), A. M. (1), J. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanych K. M., M. M. (1) i E. U. (1) solidarnie kwoty po 14.160 zł tytułem zachowku z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i orzeczenie o kosztach procesu.

Roszczenie swoje uzasadnili tym, że w dniu 18.10.1996 r. zmarł ojciec powodów A. M. (2). Zmarły miał sześcioro dzieci. Postanowieniem z dnia (...) r. Sąd Rejonowy w Szczytnie stwierdził, że spadek po A. M. (2) na podstawie testamentu nabył syn Z. M.. Z. M. zmarł, a jego spadkobiercami są pozwani.

W skład spadku po A. M. (2) wchodziły dwie nieruchomości położone w R.. Wartość tej nieruchomości powodowie szacują na kwotę (...), a zatem należny im w związku z tym zachówek wynosi kwotę dochodzoną pozwem.

Z informacji uzyskanej przez powodów wynika, że na nieruchomości położonej w R. działka nr (...) znajdują się urządzenia nawigacyjne (...).

Powodowie nie otrzymali należnego im zachowku w jakiegokolwiek postaci.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, motywując to tym, że do schedy spadkowej po A. M. (2) nie wchodzi gospodarstwo rolne położone w R., składające się z działki nr (...) o pow. (...) wyceniane przez powodów na kwotę 100.000 zł. Nieruchomość ta została nabyta przez pozwanych od Skarbu Państwa w późniejszym terminie. Ponadto powodowie otrzymali należny sobie zachówek w formie darowizn poczynionych przez Zmarłego. Pozwani nie zawierali żadnej umowy z (...) dotyczącej utrzymywania urządzeń na działce nr (...).

Ponadto pozwani wskazali, że zachodzą podstawy do obniżenia wysokości należnego powodów zachowku w oparciu o zasady współżycia społecznego. Powodowie nie interesowali się A. M. (2), nie kontaktowali się z nim. (k.37-38)

Ponadto pozwana K. M. w piśmie z dnia 22.03.2017 r. (k.63-64) podniosła, że powodowie z chwilą usamodzielnienia się i założenia własnych rodzin, zerwali wszelkie kontakty z ojcem, nie interesowali się jego losem. przez całe życie spadkodawcy nie utrzymywała z nim kontaktu.

J. M. otrzymała od ojca darowiznę w postaci motocykla oraz ojciec pokrył koszty jego wesela. Córce M. F. (1) ojciec podarował kwotę 12.000 zł i pokrył koszt jej wesela, a córce A. M. (1) darował kwotę 5.000 zł.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. (3) zmarł w dniu 18.10.1996 r. w R.. W chwili śmierci był wdowcem. Miał sześcioro dzieci: T. M., J. M., B. W., M. F. (1), A. M. (1) i Z. M.. Postanowieniem z dnia 4.12.2015 r. w sprawie (...) Sąd Rejonowy w Szczytnie stwierdził, że spadek po A. M. (2) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28.05.1980 r. nabył w całości jego syn Z. M.. (dowód: akta stanu cywilnego k. 3, orzeczenie k.75 akt (...))

Z. M. zmarł w dniu 25.11.2014 r. w R.. Postanowieniem z dnia 24.04.2015 r. w sprawie (...) Sąd Rejonowy w Szczytnie stwierdził, że spadek po Z. M. na podstawie ustawy nabyły dzieci: K. M., M. M. (1) i E. U. (2) po 1/3 części każde z nich. (dowód: orzeczenie k.36 akt(...))

A. M. (3) w wyniku wykonania aktu nadania z dnia 20.02.1954 r. otrzymała gospodarstwo rolne o pow. 11,32 ha położone w R.. Decyzją z dnia 10.11.1977 r. Skarb Państwa przejął na własność gospodarstwo rolne (...) o pow. 14,91 ha, składające się z działek nr (...) położone w R., S., S.. Wyłączone spod przejęcia zostały budynki stanowiące odrębny od gruntu przedmiot własności.

Decyzją z dnia 19.11.1992 r. Urząd Rejonowy w S. orzekł o przeniesieniu prawa własności gruntu Skarbu Państwa oznaczonego jako działka nr (...) o pow. 0,50 ha położonego w R. na rzecz A. M. (2).

Decyzją z dnia 16.03.2016 r. Starosta (...) orzekł o przeniesieniu nieodpłatnie prawa własności działki gruntu Skarbu państwa oznaczonej nr(...)położonej w R., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na rzecz K. M. udział 1/3, M. M. (1) udział 1/3 i E. U. (2) udział 1/3, będących właścicielami budynków położonych na przedmiotowej działce stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności. (dowód: dokumenty akt ksiąg wieczystych KW nr (...) k. 1-8, 12-30, orzeczeń z dn. 20.03.1964, 20.02.1954, 15.03.1952, 27.05.1954, KW nr (...) k.1-19, KW nr (...) k.1 do końca, KW nr (...) k.1 -26, 31 do końca, odpisów KW k. (...))

Wartość nieruchomości położonej w R. składającej się z działki nr (...) o pow. 0,21 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na dzień 18.10.1996 r. wynosi 112.000 zł. Wartość nieruchomości położonej w R. składającej się z działki nr (...) o pow. 0,50 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na dzień 18.10.1996 r. wynosi 14.000 zł. (dowód: opinia pisemna biegłej z zakresu szacowania nieruchomości B. R. k. 146 – 200)

Działka nr (...) położona w R. nie jest przedmiotem żadnej umowy łączącej pozwanych z Polską Agencją (...). (dowód: pismo k.111)

Stosunki między powodami a ich ojcem, A. M. (2) układały się dobrze. Córki M. F. (1) i A. M. (1) odwiedzały ojca w miejscu zamieszkania, przywoziły mu artykuły spożywcze, papierosy. Odwiedzały go gdy przebywał w szpitalu. A. M. (1), gdy pracował jako stróż, odwiedzał córkę M. F. (1) w jej miejscu zamieszkania. Powód J. M. widywał się z ojcem podczas swoich pobytów w R..

A. M. (2) przekazał córce M. F. (2) pieniądze na pokrycie kosztów wesela, synowi J. M., gdy ten skończył 18 lat, kupił motocykla. Nie darował córce A. M. (1) pieniędzy na kupno mieszkania. Innych darowizn nie poczynił.

(dowód: zeznania świadków: B. W. k. 79 odwr., J. Z. k. 79 odwr.-80, M. F. (3) k.80, H. M. k. 80, I. B. k. 80 odwr. J. S. k.104, zeznania powódek płyta CD k.112, powoda k. 136-137)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego roszczenie powodów zasługuje na uwzględnienie częściowo.

Z zebranego materiału dowodowego wynika, że A. M. (2) w chwili śmierci był wdowcem. Miał sześcioro dzieci: T. M., J. M., B. W., M. F. (1), A. M. (1) i Z. M..

Postanowieniem z dnia 4.12.2015 r. w sprawie(...)Sąd Rejonowy w Szczytnie stwierdził, że spadek po A. M. (2) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28.05.1980 r. nabył w całości jego syn Z. M., a postanowieniem z dnia 24.04.2015 r. w sprawie (...)Sąd Rejonowy w Szczytnie stwierdził, że spadek po Z. M. na podstawie ustawy nabyły dzieci: K. M., M. M. (1) i E. U. (2) po 1/3 części każde z nich.

W oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy należy przyjąć, że do spadku po A. M. (2) należy nieruchomość położona w R. składająca się z działki nr (...) o pow. 0,50 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz nieruchomość zabudowana położona w R. składająca się z działki nr (...) o pow. 0,21 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...).

O ile nie było kwestią sporną, że nieruchomość składająca się z działki nr (...) o pow. 0,50 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) należy do spadku po A. M. (2), to kwestionowane było przez pozwanych, że nieruchomość zabudowana składająca się z działki nr (...) o pow. 0,21 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) wchodzi w skład spadku. Pozwani podnosili, że nieruchomość tą otrzymali na własność po śmierci spadkodawcy.

Z dokumentów znajdujących się w aktach ksiąg wieczystych wynika jednakże, że działka nr (...) położona w R. wchodziła w skład gospodarstwa rolnego stanowiącego własność A. M. (2). Z dokumentów tych wynika, że Decyzją

z dnia 10.11.1977 r. Skarb Państwa przejął na własność gospodarstwo rolne (...) o pow. 14,91 ha, składające się z działek nr (...) położone w R., S., S., przy czym wyłączone spod przejęcia zostały budynki stanowiące odrębny od gruntu przedmiot własności znajdujące się na działce nr (...). Natomiast Decyzją z dnia 19.11.1992 r. Urząd Rejonowy w S. orzekł o przeniesieniu prawa własności gruntu Skarbu Państwa oznaczonego jako działka nr (...) o pow. 0,50 ha położonego w R. na rzecz A. M. (2), a Decyzją z dnia 16.03.2016 r. Starosta (...) orzekł o przeniesieniu nieodpłatnie prawa własności działki gruntu Skarbu państwa oznaczonej nr 63 o pow. 0,21 ha położonej w R., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na rzecz K. M. udział 1/3, M. M. (1) udział 1/3 i E. U. (2) udział 1/3, będących właścicielami budynków położonych na przedmiotowej działce stanowiących odrębny od gruntu przedmiot własności.

W skład spadku wchodzi ekspektatywa, a więc stan oczekiwania prawnego polegająca na tym, że do powstania pełnego prawa podmiotowego brakuje spełnienia niektórych przesłanek. (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.02.2017 r. ICSK 260/16) Należy zatem uznać, że w skład spadku po A. M. (2) wchodzi wszelkie roszczenia przysługujące A. M. (2) wynikające z sytuacji prawnej związanej z własnością budynków znajdujących się na działce gruntu nr (...), która wchodziła w skład gospodarstwa rolnego przekazanego Skarbowi Państwa, które pozwani nabyli, w tym prawo do nieodpłatnego nabycia własności działki nr (...).

Wartość tego prawa, zdaniem sądu odpowiada wartości nieruchomości według jej stanu na datę śmierci spadkodawcy.

Z tych też względów, Sąd pominął wniosek pełnomocnika pozwanej K. M. o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej z zakresu szacowania nieruchomości uznając, że okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.

W ocenie sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia by w skład spadku po A. M. (2) wchodziły inne składniki majątkowe. Z informacji uzyskanej od Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej wynika, że działka nr (...) położona w R. nie jest przedmiotem żadnej umowy łączącej pozwanych z tym podmiotem.

Zgodnie z pisemną opinią biegłego z zakresu szacowania nieruchomości B. R., wartość nieruchomości położonej w R. składającej się z działki nr (...) o pow. 0,21 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na dzień 18.10.1996 r. wynosi 112.000 zł, a wartość nieruchomości położonej w R. składającej się z działki nr (...) o pow. 0,50 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na dzień 18.10.1996 r. wynosi 14.000 zł.

Udział powodów w majątku spadkowym wynosi po 1/6 części, a zgodnie z art.991 § 1 k.c. należy im się połowa wartości tego udziału, tj.1/12 wartości masy spadkowej. Wartość zachowku należnego powodom wynosi zatem po 10.500 zł.

Z zeznań świadków B. W., H. M., J. S. wynika, że zmarły A. M. (3) kupił synowi J. M. motocykl, a córce M. F. (1) przekazał pieniądze na pokrycie kosztów wesela. Jednakże z ich zeznań nie wynika jaka była wartość kupionego motocykla, ile pieniędzy A. M. (2) przekazała na wesele córki. Świadek J. S. podała, co prawda że była to kwota 5.000 zł, jednakże zeznała, że kwotę tą dała jej matka, konkubina spadkodawcy. Świadek nie wiedziała czy pieniądze te stanowiły wyłącznie własność jej mamy, czy też A. M. (2). Z tych też względów, z uwagi na brak dowodów pozwalających ustalić wartość tych darowizn oraz z uwagi na to, że w ocenie Sądu darowizny te należy potraktować jako darowizny zwyczajowo przyjęte w stosunkach danego rodzaju, nie podlegające doliczeniu do masy spadkowej.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w tej części, że M. F. (1) nie otrzymała od ojca pieniędzy na koszty wesela, a J. M. motocykla, gdyż pozostają w sprzeczności z zeznaniami powołanych świadków. Należy zauważyć, że świadek B. W. jest siostrą powodów, a więc nie ma interesu w podawaniu nieprawdziwych informacji.

Zdaniem Sądu, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia by A. M. (2) dokonał innych darowizn. Zeznania świadków H. M. i J. S. jakoby Zmarły darował powodce A. M. (1) pieniądze na zakup mieszkania oraz H. M., że M. F. (1) dał dodatkowo kwotę 12.000 zł, jako odosobnione nie zasługują na wiarę. Powodowie zaprzeczyli by takie darowizny otrzymali.

W ocenie sądu, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, brak jest podstaw do pozbawienia lub obniżenia należnego powodowi zachowku w oparciu o zasady współżycia społecznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za dominujące uznać trzeba stanowisko, że art. 5 k.c. przy roszczeniach o zasądzenie zachowku jest stosowany wyjątkowo. Konsekwentnie podkreśla się, że ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa w myśl art. 5 k.c. nie powinna pomijać, że prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich osób najbliższych. Należy także pamiętać o przyjętej przez ustawodawcę zasadzie, że nikt nie może na wypadek swojej śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dowolnie z pominięciem swoich najbliższych. Podkreśla się przy tym konieczność dokonania przez Sąd oceny okoliczności faktycznych konkretnej sprawy przy uwzględnieniu zasady, że zastosowanie art. 5 k.c. może mieć miejsce zupełnie wyjątkowo; zakres zastosowania tego przepisu w sprawie o zachówek winien być wąski. Sprzeczność z zasadami współżycia społecznego w świetle ugruntowanego orzecznictwa zachodzić może jedynie wówczas, gdy w świetle reguł lub wartości moralnych powszechnie społecznie akceptowanych żądanie zapłaty należności z tytułu zachowku musi być ocenione negatywnie. Z uwagi na wskazaną tutaj istotę zachowku pozbawienie go na podstawie art. 5 k.c. musi sankcjonować wyłącznie rażące przypadki nadużycia tego prawa (por. wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r., I CK 215/03, B. (...)/11/40 i z dnia 25 stycznia 2001 r., IV CKN 250/00, LEX nr 490432, wyrok SA w Szczecinie z dnia 21 maja 2013 r., I ACa 101/13, LEX nr 1392043). Doniosłość następstw związanych z pozbawieniem prawa do zachowku uzasadnia przyjęcie, że postępowanie osób uprawnionych do zachowku musi być rażąco naganne albo cechować się złą wolą po ich stronie.

Opierając się na zeznaniach świadków B. W., J. Z., M. F. (3), J. S. oraz powodów, zdaniem Sądu brak jest podstaw do przyjęcia, by powodowie dopuścili się rażąco naganego zachowania w stosunku do spadkodawcy. Z zeznań tych wynika, że stosunki między powodami a ich ojcem, A. M. (2) układały się dobrze. Córki M. F. (1) i A. M. (1) odwiedzały ojca w miejscu zamieszkania, przywoziły mu artykuły spożywcze, papierosy, odwiedzały go gdy przebywał w szpitalu, a A. M. (1), w okresie gdy pracował jako stróż, odwiedzał córkę M. F. (1) w jej miejscu zamieszkania. Powód J. M. widywał się z ojcem podczas swoich pobytów w R..

Sąd nie dał wiary zeznaniom H. M., że powodowie nie utrzymywali kontaktów ze spadkodawcą, nie interesowali się jego losem, nie odwiedzali go w szpitalu podczas choroby, gdyż są odosobnione i nie mają potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym.

Niesporne jest, że powodowie nie zostali wydziedziczeni w rozumieniu art. 1008 k.c.

Sąd nie analizował zeznań pozwanego M. M. (1) gdyż nic nie wiedział na temat okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z tych też względów na mocy powołanych przepisów oraz art. 994 k.c. orzeczono jak w sentencji.

Ponieważ powodowie wygrali sprawę w 74,16 %, Sąd zasądził na mocy art. 100 k.p.c. od pozwanych na rzecz powodów wyłożone przez nich koszty procesu w tak ustalonym procencie. Na koszty te składa się opłata od pozwu, opłata skarbową od pełnomocnictwa, wynagrodzenie pełnomocnika, a w przypadku A. M. (1) także zaliczka na koszty opinii biegłego.

O kosztach sądowych orzeczono na mocy art.113 u.k.s.c.

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na mocy Rozporządzenia ministra Sprawiedliwości z dnia 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

z/10dnotować,

2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć peł. pozwanej K.

M., peł. pozwanej E. U. (2), pozwanemu M.

M.

3. za 14 dni lub z apelacją,

3.09.2018 r.